

хін (Стаханов), В. Холодницький (Чернівці) та ін. Зі спогадами виступили колишні політв'язні та репресовані: д-р іст. наук М. Роженко, В. Сідерський, О. Ольшевський, Л. Яковлева (всі з Києва).

Конференція схвалила практичні рекомендації та відкритий лист на ім'я Президента і Голови Верховної Ради України, а також прийняла рішення про видання Енциклопедії боротьби й репресій в Україні в 1918—1991 рр. На конференції наголошувалося, що обговорені доповіді базувалися на широкому документальному матеріалі, значна частина якого введена до наукового обігу вперше. Вказувалося на те, що викриття тоталітаризму, його кримінальної суті має стати однією з пріоритетних у діяльності не лише наукових установ, а й учбових закладів, історико-краєзнавчих музеїв тощо. Ці питання повинні знайти належне місце в діяльності молодіжних та інших громадських і самодіяльних формувань, систематично висвітлюватися на сторінках засобів масової інформації, по радіо, телебаченню тощо.

В. О. Петрашенко (Київ)

Наукова конференція «Міфологія в українській історіографії (XIX—XX ст.). Проблеми і дискусії»

У жовтні 1993 р. в Києві відбулася 1-а наукова конференція міського осередку Українського історичного товариства, присвячена темі подолання в українській історичній науці деформацій і фальсифікацій історичного процесу, викликаних тоталітарною політичною владою. Було заслухано і обговорено 7 доповідей, присвячених різним галузям історичної науки — історіософії (М. Брайчевський), археографії (Я. Дзира, В. Сергійчук), археології (О. Моця), допоміжним історичним дисциплінам (С. Білокінь, Л. Пономаренко), демографії (А. Перковський).

З привітанням до учасників конференції звернувся Любомир Виняр — відомий учений, який нині очолює Українське історичне товариство (м. Кент, штат Огайо, США). У своєму виступі він висловив подяку членам оргкомітету за організацію конференції, відзначив значимість створення київського осередку УІТ для розвитку історичної науки в Україні. Учений закликав дослідників розпочати роботу над відтворенням нової моделі історії України.

Робота конференції розпочалася доповіддю В. Сергійчука «Нові матеріали з історії ОУН—УПА». Дослідження історії виникнення і діяльності Організації українських націоналістів і повстанської армії довгий час було фактично під забороною і лише нині з'явилася можливість обнародувати засекречені архіви, що проливають світло на цю проблему. Виголошена доповідь викликала великий інтерес і жваву дискусію щодо питань кількісного складу УПА, конкретної діяльності її структур на території України під час війни тощо.

З доповіддю «Історіософські підвалини історичного поступу» виступив М. Брайчевський. Він порушив надзвичайно актуальну для сьогодення проблему світової екологічної кризи, що нависла над людством. Доповідач відзначив, що усвідомлення небезпеки бездумного використання природних ресурсів та забруднення оточуючого середовища безпосередньо пов'язане з розвитком світової філософської думки. Українська історіософія протягом десятиліть переживала тяжкі часи,

ільки основою філософських праць була марксистсько-ленінсько-стаська ідеологія, яка нехтувала природно-географічними умовами і демографічним потенціалом як вирішальними чинниками історичного розвитку, хоча подібний підхід і суперечить теорії Маркса про пріоритет економіки над ідеологією і політикою. В ході дискусії з цього питання відзначалося, що, незважаючи на сильний прес з боку владних структур, в Україні публікувалися окремі праці з історії філософії.

С. Білокінь проаналізував стан та завдання спеціальних історичних дисциплін. Він відзначив, що у радянські часи дослідник мав гасувати матеріали під усталені висновки. Тому в більшості наукових досліджень спостерігається розрив між розробкою джерельної бази і теоретичними висновками. В найбільш скрутні часи ліквідовувалися цілі видавничі серії із спеціальних історичних дисциплін. Такий стан речей призвів до великої кількості білих плям у джерелознавстві. Успадкованість розв'язання цієї проблеми полягає також у тому, що досі до джерел в архівах і бібліотеках України ще досі складний. За таких умов необхідна реорганізація всіх історіографічних структур.

Виступ Л. Пономаренко стосувався сучасного стану дослідницької історіографічної картографії. Ця галузь історичної науки перебувала під пильним контролем і тільки нині відкривається можливість наукового вивчення. Історична картографія необхідна багатьом історичним дисциплінам, і не в останню чергу — археології. Однак протягом багатьох років картографічні матеріали зберігалися у закритих місцях.

З приводу доповіді Я. Дзиря «Документи Посольського приказу про українсько-російські відносини напередодні національно-визвольної війни 1648 року» виникла жвава дискусія щодо характеру висвітлення в польській і російській історіографії історичних портретів Богдана Хмельницького і Івана Богуна.

З доповіддю «Археологія України: сучасний стан досліджень» висловився О. Моця. Цей виступ також викликав гостру дискусію. Учасники конференції обговорювали актуальні нині питання про формування давньоруської народності та місце в цьому процесі українців. Любомир Нар, зокрема, запропонував замінити загальноприйнятий в радянській Україні термін «давньоруський» на «староукраїнський», відзначивши, що це вирішить питання про безпосереднє відношення України до Київської Русі. Однак О. Моця вважає, що питання це не просте і потребує глибокої та об'єктивної дискусії. Не можна заперечувати того очевидного факту, що давня Русь охоплювала всі три регіони, де проживали сучасні білоруси, росіяни, українці, і було б невірно всю Давньоруську державу вважати приналежністю якогось одного народу, хоча такі етнічні групи мали і мають місце в історіографічній практиці.

Велике пізнавальне значення мала доповідь А. Перковського про розвиток демографічної думки в Україні до 1917 р.

На конференції обговорювалися також проблеми розвитку сучасної археології в Україні. В дискусії з цього приводу взяли участь С. Білокінь, І. Гирнич, Я. Дзиря. Відзначаючи той позитивний факт, що в Україні створено Інститут археології, Я. Дзиря, зокрема, запропонував видавати старі рукописи справжньою українською мовою, а не спотвореною в XVIII ст. через її заборону.

Із заключним словом виступив М. Брайтчевський. Коротко проаналізувавши всі доповіді, він залишився задоволеним колом питань, винесених на обговорення першого зібрання у Києві, і висловив надію, що загальними зусиллями вдасться подолати кризу історичної науки в Україні і розробити нову концепцію її історії.